

**T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

OKAN DEMİRİŞ VE IV. MURAT OPERASI'NIN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Başak TANIŞ

610192001

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: Ocak 2011
Tezin Savunulduğu Tarih: Şubat 2011**

Tez Danışmanı: Prof. Mesut İKTU

OCAK 2011

ÖNSÖZ

“Okan Demiriş ve IV. Murat Operası'nın İncelenmesi” adlı tez çalışmamda bana yol gösteren ve tecrübelerini paylaşan hocam Prof. Mesut İKTU'ya; yaptıkları söyleşilerle tezimin şekillenmesine yardımcı olan Turan OFLAZOĞLU, Leyla DEMİRİŞ, Erol URAS, Figen KOYUNOĞLU, Doğan ÇELİK, Dr. Mustafa Tahir ÖZTÜRK ve Umur Başak TÜREL'e; bana destek olan tüm arkadaşlarıma ve aileme teşekkürler.

Ocak 2011

Başak TANIŞ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
RESİM LİSTESİ.....	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT.....	VIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

OKAN DEMİRİŞ'İN HAYATI VE ESERLERİ

I. Okan Demiriş'in Hayatı.....	5
II. Okan Demiriş'in Başlıca Eserleri.....	7
III. Okan Demiriş İle Bestecilik Anlayışı Üzerine Yapılan Bir Söyleşi.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

IV. MURAT OPERASI'NIN LIBRETTOSUNU YAZAN A. TURAN OFLAZOĞLU'NUN HAYATI VE ESERLERİ

I. A. Turan Oflazoğlu'nun Hayatı.....	10
II. A. Turan Oflazoğlu'nun Başlıca Eserleri.....	11

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

IV. MURAT OPERASI'NIN İNCELENMESİ

I. Mekan.....	15
II. Kişiler.....	17

A. Başlıca Karakterler.....	18
1. IV. Murat.....	18
a. IV. Murat Dönemindeki Önemli Tarihsel Olaylar.....	21
b. IV. Murat'ın Sanatçı Kişiliği.....	22
2. Kösem Sultan.....	24
3. Topal Recep Paşa.....	26
4. Nef'i.....	27
5. Hafız Ahmet Paşa.....	29
6. Bekri Mustafa.....	29
7. Dilfigar.....	30
8. Sadrazam Kara Mustafa Paşa.....	30
9. Silahtar Ağa.....	30
10. Bostancıbaşı.....	30
III. IV. Murat Operası İçinde Türk Müziğinin Önemi	31
A. İtri.....	32
B. IV. Murat Operası hakkında Dr. Mustafa Tahir Öztürk'le ve Besteci Umur Başak Türel'le Yapılan Söyleşiler.....	32
IV. IV. Murat Operası'nın Konusu ve Librettosu.....	34
A. Konu.....	34
B. Libretto.....	38

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEVLET OPERA VE BALESİ'NİN IV. MURAT TEMSİLLERİ

I. Dünya Prömiyerinde Bulunan Bazı Sanatçılarla Yapılan Görüşmeler.....	86
A. A. Turan Oflazoğlu.....	86
B. Leyla Demiriş.....	88

C. Prof. Mesut İktu.....	90
D. Erol Uras.....	96
E. Figen Koyunoğlu.....	97
F. Doğan Çelik.....	100
II. Devlet Opera ve Balesi Tarafından Sahnelenen IV. Murat Versiyonlarında Görev Alan Sanatçılar.....	97
A. İstanbul Devlet Opera ve Balesi 1979-1980 Sezonu.....	103
B. Ankara Devlet Opera ve Balesi 1983-1984 Sezonu.....	104
C. İstanbul Devlet Opera ve Balesi 1987-1988 Sezonu.....	105
D. İstanbul Devlet Opera ve Balesi 2000-2001 Sezonu.....	106
E. Ankara Devlet Opera ve Balesi 2007-2008 Sezonu.....	107
F. Antalya Devlet Opera ve Balesi 2008-2009 Sezonu.....	108
G. Mersin Devlet Opera ve Balesi 2009-2010 Sezonu.....	109

BEŞİNCİ BÖLÜM

BASIN YANSIMALARI

I. Tercüman Gazetesi.....	111
II. Son Saat Gazetesi.....	112
III. Hürriyet Gazetesi.....	112
IV. Türkiye Gazetesi.....	113
SONUÇ	114
KAYNAKÇA	117
İNTERNET KAYNAKÇALARI	120
SÖZLÜ GÖRÜŞMELER	121
EKLER	122

RESİM LİSTESİ

Resim 1.1	:Okan Demiriş.....	5
Resim 2.1	:A. Turan Oflazoğlu.....	10
Resim 2.2	:IV. Murat Tiyatro Oyunu kitap kapağı.....	11
Resim 3.1	:1980 Sezonu IV. Murat kitapçığı kapağı.....	14
Resim 3.2	:Bab-ı Saade (Babüssaade).....	16
Resim 3.3	:Harem.....	16
Resim 3.4	:IV. Murat.....	18
Resim 3.5	:Mahpeyker Kösem Sultan.....	24
Resim 4.1	:Leyla Demiriş Kösem Sultan kostümüyle.....	89
Resim 4.2	:Mesut İktu (Topal Recep Paşa) ve Leyla Demiriş (Kösem Sultan)...	90
Resim 4.3	:Saç ve makyaj.....	92
Resim 4.4	:Mustafa İktu (IV. Murat) ve Mesut İktu (Topal Recep Paşa).....	93
Resim 4.5	:Mustafa İktu kızıyla birlikte temsil için hazırlanırken.....	94
Resim 4.6	:Onur Gönenli (Bekri Mustafa).....	95
Resim 4.7	:Mustafa İktu (IV. Murat) bal rengi kaftanıyla.....	98
Resim 4.8	:Mustafa İktu (IV. Murat) zırhı ve kırmızı peleriniyle.....	98
Resim 4.9	:Mesut İktu (Topal Recep Paşa) yanardöner kumaştan ve Mustafa İktu (IV. Murat) kırmızı kollu kostümleriyle.....	99
Resim 4.10	:Mustafa İktu (IV. Murat) zırh başlığıyla.....	100
Resim 4.11	:Ayak Divanı (Mustafa ve Mesut İktu koro ile).....	101
Resim 4.12	:IV. Murat'ın odası (Mustafa İktu ve Leyla Demiriş).....	101
Resim 4.13	:Mustafa İktu IV. Murat rolünde gürzü kaldırırken.....	102
Resim 4.14	:Mustafa İktu'nun (IV. Murat) gürz kaldırdığı başka bir sahne.....	102

Üniversite : T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Sosyal Bilimler
Anabilim Dalı : Sanat Yönetimi
Programı : Rejisörlük
Tez Danışmanı : Prof. Mesut İKTU
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Ocak 2011

ÖZ

OKAN DEMİRİŞ VE IV. MURAT OPERASI'NIN İNCELENMESİ

Başak TANIŞ

Okan Demiriş'in IV. Murat Operası, Osmanlı tarihinin en ilginç dönemlerinden birini, tarihsel veriler ışığında, geleneksel Türk müziği ezgilerine de yer vererek çoksesli şekilde ortaya koyan bir eserdir.

Bu çalışma kapsamında, birinci ve ikinci bölümlerde, besteci Okan Demiriş'in ve libretto yazarı A. Turan Oflazoğlu'nun yaşamları araştırılmış ve belli başlı eserlerinin dökümleri sunulmuştur.

Üçüncü bölümde, IV. Murat Operası incelenirken; eserin geçtiği mekan, başlıca karakterler ve bunlara bağlı olarak dönemin sosyopolitik durumunun yanı sıra, sert bir hükümdar olan IV. Murat'ın sanata karşı ilgisinden de bahsedilmiştir. Bu bölümde ayrıca, Türk müziğinin esere olan etkisiyle ilgili bir söyleşiler ve eserin konusuyla librettosu da yer almıştır.

Dördüncü bölümde, IV. Murat Operası'nın ortaya çıkışına katkı sağlayan ve dünya prömiyerinde görev alan sanatçılarla yapılan söyleşiler bulunmaktadır.

Beşinci bölümde, eser hakkında basında çıkan yazılardan örnekler verilmiştir.

Sonuç kısmında ise, tez çalışmam boyunca yaptığım araştırma ve görüşmeler sonucunda elde ettiğim bilgilerle esere genel bir bakış yer almaktadır.

Bestecinin geleneksel Türk müziği kaynaklı melodileri evrensel çoksesli müzik formuna sokabilmesi sayesinde, ilk oynanışından beri, ülkemizde en sık sahnelenen Türk operası unvanını kazanan IV. Murat Operası, Turan Oflazoğlu'nun çok beğenilen tiyatro oyunun müzikal bir yansıması olarak da çok takdir almıştır.

Anahtar Kelimeler: IV. Murat Operası, Okan Demiriş, Turan Oflazoğlu, Türk Müziği

University : **T.C. Istanbul Kültür University**
Institute : **Institute of Social Sciences**
Department : **Art Administration**
Programme : **Directing**
Supervisor : **Prof. Mesut İKTU**
Degree Awarded and Date : **MA – January 2011**

ABSTRACT

ANALYSIS OF OKAN DEMİRİŞ’S ‘IV. MURAT’

Başak TANIŞ

Okan Demiriş’s “IV. Murat” opera, which implies Turkish music tunes in a polyphonic way and is enlightened by historical terms, presents one of the most interesting eras within the Ottoman history.

In the first and second sections of this research, lives and main works of Okan Demiriş, the composer and librettist A. Turan Oflazoğlu take place.

In the third section, “IV. Murat” opera is examined; the plot, the main characters and correspondingly, the sociopolitical state is mentioned along with Murat IV’s interest in arts who also happened to be a strict ruler. In this same section, conversations about the effects of Turkish music on the work, its main theme and libretto take place.

In the fourth section, one can find conversations with the artists who were on duty and of great help when the work was first produced.

In the fifth section, examples are given from some press articles about the piece.

The last section contains an overview at the work absorbed from researches and meetings.

By means of the composer’s ability to condition international polyphonic music with melodies derived from traditional Turkish music, “IV. Murat” is named as one of the most frequently staged operas and is also well appreciated as a musical reflection of Turan Oflazoğlu’s popular drama.

Key Words: IV. Murat Opera, Okan Demiriş, A. Turan Oflazoğlu, Turkish music